

Barbara Geneja-Pietrzak

STRESZCZENIE

rozprawy doktorskiej pt. Religijność młodych Podhalan i jej uwarunkowania kulturowe

Obszar nauk humanistycznych, dyscyplina: nauki o kulturze i religii

Promotor w rozprawie doktorskiej: prof. dr hab. Stanisław Głaz SJ

Promotor pomocniczy: dr hab. Izabela Kaczmarzyk

Przedstawiona dysertacja doktorska została poświęcona zagadnieniu religijności młodego Podhalanina w kontekście uwarunkowań kulturowych. Opisana przeze mnie religijność jest częścią kultury podhalańskiej, a całość pracy ujęta jest w paradygmacie nauk o kulturze i religii. W opracowaniu pracy starałam się ukazać religijność Podhalan z uwypukleniem współczesnej religijności młodych mieszkańców Podhala, ale też z odniesieniem do religijności ich rodziców i dziadków. Aspekty te zostały przeze mnie przedstawione poprzez pryzmat uwarunkowań kulturowych Podhala. W dysertacji odwołuję do antropologii kulturowej, dziedziny nauki, która bada kultury we wszystkich jej przejawach, a zatem odnosi się do wierzeń, praktyk, wartości, idei, organizacji poznawczej i do wielu innych kwestii. Odwołuję się również do psychologii religii oraz socjologii religii, które nie sytuują się bezpośrednio w naukach humanistycznych, natomiast są istotnymi perspektywami w badaniu religijności człowieka. Pozwalają odpowiednio spojrzeć na religijność w pryzmacie indywidualnej więzi człowieka z Bogiem, jak również ukazują religijność w szerszym, społecznym wymiarze.

Niniejsza praca składa się z dwóch części: tła kulturowego pracy oraz badań empirycznych. W pierwszej części pracy zostały opracowane następujące zagadnienia: religijność jako interpretacyjny punkt wyjścia, proces kształtowania się kultury i religijności podhalańskiej: Podhale jako teren badań, historia badań nad religijnością podhalańską oraz współczesny wymiar religijności podhalańskiej. W celu tym odwołuję się do badaczy kultury i religii, poczynając od E.B. Tylora, G. Frazera po współczesnych badaczy, jak choćby M.A. Krapca, Z. Zdybickiej. Opracowując religijność podhalańską, sięgnęłam po prace U. Janickiej-Krzywdy, B. Bazińskiej, D. Tylkowej, K. Dobrowolskiego, M. Raka i innych.

Druga część pracy ukazuje analizę uzyskanych wyników w dwóch sporządzonych i

przeprowadzonych przeze mnie kwestionariuszach ankiety: *Kwestionariuszu Religijności* oraz *Kwestionariuszu Uwarunkowań Kulturowych*. Wnioski końcowe ukazują, iż młodzie Podhalanie cenią i kultywują tradycję oraz kulturę Podhala. Przekonani są, iż tradycja stanowi ogromną wartość w ich życiu, również ta religijna, zatem pragną przekazywać ją z pokolenia na pokolenie. Dzięki pragnieniu podtrzymania tradycji, młodzie Podhalanie dają wyraz swojego przywiązania z miejscem, w którym się urodzili i całą kulturą podhalańską. Kwestia ich pochodzenia jest istotna w kontekście kształtowania się ich religijności. Młodzie Podhalanie przekonani są, iż bycie Podhalaninem wiąże się z byciem osobą religijną, co wypływa z przeświadczenia, iż religijność wpisana jest w kulturę Podhala.

Jako badaczka kultury podhalańskiej mam świadomość, iż kultura ta i związana z nią religijność ma swój specyficzny charakter, ma swoje bogactwo ale też braki, które wynikają głównie z tego, iż jest ona zamknięta w określonej przestrzeni. Jak sugeruje M. Rembierz trzeba byłoby zwrócić większą uwagę na odmiennosc kultur i religii, co przyczyni się do pogłębienia religijności młodych Podhalan. Ubogaci ją, nie odbierając jej charakteru.

Badania i wnioski przedstawione w pracy nie wyczerpują całokształtu problematyki związanej z religijnością młodych Podhalan i jej uwarunkowaniami kulturowymi. Badania ukazują obraz religijności młodych Podhalan oraz czynników, które wpłynęły i wpływają na kształt i wymiar owej religijności. Wskazują jednak na potrzebę dalszych badań nad zagadnieniem zmian na tymże polu. Płynność czasu, o której pisał Z. Bauman, pluralizm wartości, ucieczka od tradycji, deinstytucjonalizacja religijności, nowa duchowość, to zaledwie kilka z aspektów współczesnej rzeczywistości, które swoim zasięgiem obejmują również obszar Podhala i wpływają nieustannie na kształtowanie się religijności młodych Podhalan. Pandemia koronawirusa dodatkowo wyznacza nowy kierunek we wszystkich przejawach życia i już dzisiaj wskazuje na kolejne, rozpoczynające się zmiany na polu religijnym, których skutki z dużym prawdopodobieństwem będą długofalowe.

Barbara Gajewska-Niechoda
10.06.2021